Hoe AI Werkt — Deel 2

De Praktijkgids voor Prompten en Ontwerpen met AI

A.I. Visser

2026

Hoe AI Werkt — Deel 2 — De Praktijkgids voor Prompten en Ontwerpen met AI

A.I. Visser

© 2026 A.I. Visser

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

ISBN paperback: 9789465549668

ISBN e-book: 9789465546308

Eerste editie, 2026.

Dit boek is bedoeld als algemene, educatieve uitleg over kunstmatige intelligentie. De inhoud is met zorg samengesteld, maar AI ontwikkelt zich snel: genoemde toepassingen, bedrijven en producten kunnen inmiddels veranderd zijn. Aan de tekst kunnen geen rechten worden ontleend.

Genoemde merk- en productnamen, zoals ChatGPT, Claude en Gemini, zijn eigendom van hun respectieve eigenaren en worden uitsluitend ter illustratie gebruikt. Dit boek is niet verbonden aan of goedgekeurd door deze bedrijven.

De voorbeeldprompts in dit boek mag je vrij gebruiken en aanpassen voor eigen gebruik.

Dit is deel 2 van de reeks Hoe AI Werkt. Het bouwt voort op deel 1, Van Basis tot Begrip, maar is ook los te lezen.

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

Deel 1: De Basis van Goed Prompten 7

Hoofdstuk 1: Wat maakt een prompt goed of slecht? 8

Hoofdstuk 2: De bouwstenen van een prompt: context, taak, vorm en voorbeelden 14

Hoofdstuk 3: Veelgemaakte fouten bij het prompten 20

Hoofdstuk 4: Een gesprek voeren in plaats van één perfecte vraag 27

Hoofdstuk 5: Prompt-patronen die altijd werken (sjablonen) 33

Deel 2: Prompten voor Tekst en Schrijven 40

Hoofdstuk 6: E-mails, brieven en berichten laten schrijven 41

Hoofdstuk 7: Samenvatten, herschrijven en redigeren 48

Hoofdstuk 8: Creatief schrijven: verhalen, gedichten en een bepaalde toon 55

Hoofdstuk 9: Vertalen en taal verbeteren 62

Hoofdstuk 10: Je eigen schrijfstijl aan AI meegeven 69

Deel 3: Prompten voor Denkwerk en Analyse 76

Hoofdstuk 11: Brainstormen en ideeën genereren 77

Hoofdstuk 12: Informatie structureren en samenvatten uit grote hoeveelheden tekst 83

Hoofdstuk 13: Beslissingen en afwegingen laten uitwerken 89

Hoofdstuk 14: Stap-voor-stap laten redeneren 95

Hoofdstuk 15: Feiten checken en kritisch laten meedenken 101

Deel 4: Prompten voor Werk en Studie 107

Hoofdstuk 16: Vergaderingen, notities en rapporten 108

Hoofdstuk 17: Presentaties voorbereiden en structureren 114

Hoofdstuk 18: Leren en studeren met AI als tutor 121

Hoofdstuk 19: Onderzoek doen en bronnen checken 127
Hoofdstuk 20: Solliciteren en je cv/loopbaan met AI.....133
Deel 5: Ontwerpen met AI — Beeld en Visueel Materiaal.....140
Hoofdstuk 21: Afbeeldingen laten genereren: van idee naar goede prompt 141
Hoofdstuk 22: Logo's, iconen en eenvoudige visuele ontwerpen.....148
Hoofdstuk 23: Presentatie- en documentontwerp met AI.....155
Hoofdstuk 24: Foto's bewerken en verbeteren met AI 162
Hoofdstuk 25: Video en geluid ontwerpen met AI.....169
Deel 6: Ontwerpen met AI — Bouwen en Automatiseren 176
Hoofdstuk 26: Een eenvoudige website of pagina laten bouwen.....177
Hoofdstuk 27: Spreadsheets, checklists en simpele tools laten maken 184
Hoofdstuk 28: Workflows en automatisering: AI die stappen voor je uitvoert 190
Hoofdstuk 29: Wat is programmeren en hoe kan AI daarbij helpen 196
Hoofdstuk 30: Een klein scriptje laten maken en fouten laten opsporen 202
Deel 7: Grip Houden — Itereren en Combineren.....209
Hoofdstuk 31: Itereren: van eerste antwoord naar precies goed.....210
Hoofdstuk 32: Meerdere AI-tools combineren in één workflow.....216
Hoofdstuk 33: Wanneer je AI juist niet moet gebruiken 222
Hoofdstuk 34: Veelgestelde vragen en troubleshooting 228
Deel 8: De Praktijktoolkit 234
Hoofdstuk 35: Vijftig kant-en-klare voorbeeldprompten om mee te starten 235
Hoofdstuk 36: Je eigen promptbibliotheek opbouwen.....251
Nawoord 257
Aanvullende Begrippenlijst 258
Trefwoordenregister 260

Voorwoord

Het eerste boek in deze reeks, “Hoe AI Werkt — Van Basis tot Begrip”, legde uit wat er eigenlijk gebeurt binnen een AI-systeem: hoe een taalmodel is opgebouwd, hoe het traint, hoe het tekst genereert, en waar de grenzen en risico’s liggen. Dat begrip is waardevol, maar het beantwoordt nog niet de vraag die de meeste mensen in de praktijk bezighoudt: hoe zorg ik ervoor dat ík er goed uitkomt als ik een AI-chatbot gebruik? Waarom krijgt de ene collega bruikbare, scherpe antwoorden, terwijl een ander alleen vage algemeenheden terugkrijgt op precies dezelfde vraag?

Het antwoord zit vrijwel altijd in de prompt — de vraag of instructie die je aan de AI geeft. Dit tweede boek is volledig gewijd aan die vaardigheid. Het is een praktijkboek, geen theorieboek: waar het eerste deel uitlegde hóe AI werkt, laat dit deel je precies zien wát je moet typen om te krijgen wat je nodig hebt. Je vindt in dit boek meer dan tweehonderd concrete, kant-en-klare voorbeeldprompten, verspreid over bijna veertig hoofdstukken, die je direct kunt gebruiken of met een paar aanpassingen op je eigen situatie kunt toepassen.

Je hoeft het eerste boek niet gelezen te hebben om hiermee aan de slag te kunnen — dit boek staat op zichzelf. Maar de twee delen versterken elkaar wel. Waar je in het eerste boek leerde waaróm een taalmodel soms dingen verzint, leer je hier hoe je daar in de praktijk mee omgaat. Waar je daar las over de architectuur achter beeldgeneratie, leer je hier hoe je zelf een sterke prompt voor een afbeelding opbouwt.

Dit boek is ingedeeld in twee grote bewegingen. De eerste helft (Deel 1 tot en met Deel 4) gaat over prómpten: hoe je goede vragen en instructies formuleert voor uiteenlopende doelen — schrijven, denkwerk, werk en studie. De tweede helft (Deel 5 tot en met Deel 8) gaat een stap verder en gaat over óntwerpen: hoe je AI niet alleen gebruikt om iets te laten schrijven, maar ook om zelf dingen te maken — afbeeldingen, presentaties, eenvoudige websites, spreadsheets, en zelfs kleine stukjes automatisering, allemaal zonder dat je daarvoor moet kunnen programmeren of ontwerpen. Deel 7 helpt je om grip te houden op dit alles — wanneer je moet bijsturen, wanneer je juist beter geen AI gebruikt — en Deel 8 sluit af met een grote toolkit van vijftig direct bruikbare voorbeeldprompten, geordend per levensgebied, plus advies om je eigen verzameling goed werkende prompts op te bouwen.

Een praktische tip voordat je begint: kopieer de voorbeeldprompten in dit boek gerust letterlijk naar je eigen AI-chatbot en experimenteer ermee. Verander de details, probeer varianten uit, en kijk wat er verandert in het antwoord. Prompten is, meer dan wat ook in dit boek, een vaardigheid die je vooral leert door te doen. Je hoeft niet elk hoofdstuk in de aangegeven volgorde te lezen — spring gerust naar het onderwerp

dat op dit moment het meest relevant voor je is, en gebruik de rest als naslagwerk wanneer je het nodig hebt.

Nog één ding: een goede prompt is geen truc of geheime formule die je uit het hoofd moet leren. Het is, in de kern, gewoon helder communiceren — hetzelfde wat je ook zou doen tegen een nieuwe collega die heel snel leert, maar niets weet over jouw situatie tenzij je het vertelt. Zodra je dat perspectief te pakken hebt, wordt prompten een stuk intuïtiever, en dat is precies waar dit boek je naartoe wil brengen.

Veel leesplezier, en vooral: veel plezier met experimenteren.

Deel 1: De Basis van Goed Prompten

Hoofdstuk 1: Wat maakt een prompt goed of slecht?

Elke keer dat je iets typt in een AI-chatbot — of dat nu ChatGPT, Claude, Gemini of een ander systeem is — geef je die chatbot een instructie. Dat stukje tekst dat jij intypt, heet een **prompt**. Het woord komt uit het Engels en betekent zoiets als "aansporing" of "aanzet": het is wat jij de AI meegeeft om een antwoord op te bouwen. Een prompt kan een simpele vraag zijn ("Wat is de hoofdstad van Portugal?"), maar net zo goed een uitgebreide opdracht ("Schrijf een e-mail aan mijn team waarin ik uitleg dat de deadline een week opschuift, in een vriendelijke maar duidelijke toon").

Het belangrijkste om te beseffen is dit: een AI-chatbot heeft geen idee wat er in jouw hoofd zit. Hij kent jouw situatie niet, weet niet wie je bent, kent je smaak niet, en heeft geen toegang tot informatie die je niet hebt gedeeld — tenzij je dat expliciet vertelt in de prompt of eerder in het gesprek. Alles wat de AI over jouw vraag weet, komt uit de tekst die je typt (en, als je dat instelt, uit bestanden die je meestuurt). Dat klinkt vanzelfsprekend, maar in de praktijk is het de meest onderschatte oorzaak van teleurstellende AI-antwoorden. Mensen typen vaak een korte, vage vraag en verwachten een antwoord alsof de AI hun collega is die al weken meeloopt in hun project. De AI doet dan zijn best om te raden wat je bedoelt — en raadt soms goed, maar vaak ook niet.

Dit boek gaat ervan uit dat je het eerste deel, "Hoe AI Werkt — Van Basis tot Begrip", hebt gelezen of in elk geval weet hoe grote taalmodellen ongeveer werken: ze voorspellen, op basis van enorme hoeveelheden tekst waarop ze getraind zijn, wat het meest waarschijnlijke vervolg is op de tekst die jij invoert. Dat betekent dat de kwaliteit van wat er "uitkomt" voor een groot deel wordt bepaald door wat er "ingaat". Een AI-chatbot verzint niet uit het niets een antwoord dat perfect bij jouw situatie past — hij bouwt voort op de aanwijzingen die jij geeft. Hoe specifieker, duidelijker en rijker die aanwijzingen zijn, hoe gerichter en bruikbaarder het antwoord.

Er zit nog een tweede laag onder dit alles, en die is minstens zo belangrijk om te snappen. Een taalmodel is getraind om, gegeven een stukje tekst, het meest waarschijnlijke vervolg te bedenken. Als jouw prompt kort en vaag is, is er statistisch gezien een heel breed scala aan "waarschijnlijke" vervolgen mogelijk — en het model moet er dan eentje uitkiezen, meestal het meest gemiddelde, meest voor de hand liggende antwoord dat past bij wat mensen doorgaans bedoelen met zo'n vraag. Dat is precies waarom vage prompts vaak resulteren in tekst die overkomt als een soort grootste-gemene-deler: correct, onberispelijk zelfs, maar zonder de scherpte of het maatwerk dat jij eigenlijk zocht. Een gedetailleerde prompt versmalt daarentegen het aantal "waarschijnlijke" vervolgen drastisch, waardoor het model als het ware wordt gedwongen om precies dat antwoord te construeren dat bij jouw unieke situatie past. Vandaar dat je soms zult horen dat mensen dit vergelijken met het geven van een

routebeschrijving: hoe minder kruispunten je onbenoemd laat, hoe kleiner de kans dat iemand een verkeerde afslag neemt.

Er speelt nog iets anders mee, iets menselijks: AI-chatbots zijn over het algemeen getraind om behulpzaam te zijn en zelden een taak te weigeren, zelfs niet als de vraag eigenlijk te weinig informatie bevat om hem goed uit te voeren. Waar een menselijke collega bij “schrijf iets over marketing” waarschijnlijk zou terugvragen “over wélk aspect van marketing precies, en voor wie?”, zal een AI-chatbot meestal gewoon aan de slag gaan en zelf iets invullen — soms met een korte disclaimer, vaker gewoon stilzwijgend. Dat is handig omdat het drempelloos werkt, maar het betekent ook dat de verantwoordelijkheid om de juiste informatie te geven grotendeels bij jou blijft liggen. De AI vraagt zelden uit zichzelf door; jij moet vooraf al zoveel mogelijk van het giswerk wegnemen, of, zoals je in hoofdstuk 4 zult zien, er gaandeweg in het gesprek voor zorgen dat de ontbrekende stukjes alsnog boven tafel komen.

Laten we dat meteen concreet maken met een voorbeeld dat je vast herkent: iemand die iets wil weten over marketing.

Voorbeeldprompt (vaag):

> Schrijf iets over marketing.

Wat gebeurt er als je dit intypt? De AI heeft geen andere keuze dan te gokken. Wil je een inleiding tot marketing als vakgebied? Een marketingplan voor een bedrijf? Tips voor social media? Een historisch overzicht? Omdat er geen context is, zal de chatbot waarschijnlijk een soort algemeen, oppervlakkig overzichtsartikel produceren — met kopjes als “Wat is marketing?”, “De vier P’s” en “Digitale marketing in 2026” — bruikbaar als je toevallig precies dát zocht, maar in de praktijk voor de meeste mensen te generiek om direct mee verder te kunnen. Je krijgt tekst, maar geen hulp.

Vergelijk dat nu met een prompt die wél context, doel en richting meegeeft.

Voorbeeldprompt (specifiek):

> Ik run een kleine yogastudio in Gent met acht vaste klanten en wil meer mensen aantrekken uit de buurt. Ik heb geen marketingbudget, alleen tijd. Geef me vijf concrete, gratis manieren om meer lokale bekendheid te krijgen, met per idee een korte uitleg hoe ik ermee zou beginnen. Schrijf in een praktische, motiverende toon, alsof je een ervaren maar nuchtere marketingcoach bent.

Zie je het verschil? Deze prompt vertelt de AI wie jij bent (uitbater van een kleine yogastudio), wat je situatie is (weinig klanten, geen budget, wel tijd), wat je precies wilt (vijf concrete, gratis ideeën met uitleg), en zelfs in welke toon het antwoord geschreven moet worden (praktisch, motiverend, als een nuchtere coach). Met die

informatie kan de AI een antwoord bouwen dat je vrijwel direct kunt gebruiken — geen algemene marketingtheorie, maar toepasbare stappen voor jouw studio in Gent.

Dit patroon — een vage vraag naast een specifieke, doelgerichte vraag — zie je in bijna elk domein terug. Neem een voorbeeld uit de keuken.

Voorbeeldprompt (vaag):

> Geef me een recept.

Voorbeeldprompt (specifiek):

> Ik heb vanavond drie vrienden te eten, van wie één vegetariër is en één geen noten mag eten. Ik heb ongeveer 45 minuten kooktijd en wil indruk maken zonder ingewikkelde technieken. Geef me een hoofdgerecht dat voor iedereen werkt (of makkelijk aan te passen is voor de vegetariër), met een boodschappenlijstje en stap-voor-stapinstructies.

In de vage versie moet de AI gokken naar bijna alles: hoeveel mensen, welk dieet, hoeveel tijd, welk keukenniveau. Het resultaat is een willekeurig recept dat toevallig wel of niet past. In de specifieke versie geef je alle randvoorwaarden mee die er in de praktijk toe doen: aantal gasten, dieetwensen, tijdsdruk, en het gewenste effect ("indruk maken zonder ingewikkelde technieken"). Dat laatste is trouwens een mooi voorbeeld van iets dat vaak vergeten wordt: niet alleen de harde feiten (aantal mensen, tijd) tellen, maar ook het gevoel of doel dat je nastreeft.

Nog een voorbeeld, dit keer uit een heel andere hoek: het schrijven van een klacht of een lastige e-mail.

Voorbeeldprompt (vaag):

> Schrijf een klacht over mijn internetprovider.

Voorbeeldprompt (specifiek):

> Mijn internetverbinding valt al drie weken elke avond tussen 19 en 22 uur weg, ondanks twee telefoontjes naar de klantendienst waarbij ze zeiden dat het "opgelost" was. Ik werk 's avonds soms thuis en dit kost me nu al twee keer een gemiste online meeting. Schrijf een formele maar kordate klachtenmail aan mijn provider (naam: TeleNet-achtig fictief bedrijf "ConnectPlus"), waarin ik vraag om ofwel een technicus langs te sturen, ofwel compensatie, met een duidelijke deadline van vijf werkdagen om te reageren.

Ook hier geldt: de vage prompt levert een generieke klachtenbrief op die met wat geluk toevallig aansluit bij jouw situatie, maar vaker niet — misschien is de toon te mild, misschien mist hij de concrete details die jouw klacht geloofwaardig en

dwingend maken. De specifieke prompt geeft de AI het echte verhaal: wat er precies misgaat, hoe lang al, wat er al geprobeerd is, wat de impact is, en wat je als resultaat wilt (technicus of compensatie, binnen vijf werkdagen). Dat is het verschil tussen een brief die “over klachten” gaat en een brief die jóúw klacht kracht bijzet.

Een laatste voorbeeldpaar, om te laten zien dat dit principe net zo goed geldt voor iets kleins en alledaags als voor iets groots en zakelijks.

Voorbeeldprompt (vaag):

> Schrijf een felicitatie voor een collega.

Voorbeeldprompt (specifiek):

> Mijn collega Sofie gaat na 14 jaar met pensioen. Ze was altijd degene die nieuwe collega’s wegwijs maakte en stond bekend om haar droge humor en haar liefde voor haar moestuin. Schrijf een korte, warme speech van ongeveer 1 minuut spreektijd (zo’n 130 woorden) die ik voorlees tijdens haar afscheidsborrel, met een knipoog naar de moestuin en zonder cliché-zinnen als “een nieuw hoofdstuk”.

Ook hier zie je hetzelfde patroon: de vage versie levert een keurige, maar volkomen inwisselbare felicitatie op — iets wat op elk afscheidsfeest voor elke collega gezegd zou kunnen worden. De specifieke versie bevat details die alleen over Sofie gaan (haar rol als wegwijzer voor nieuwkomers, haar humor, haar moestuin), een concrete lengte die aansluit bij een speech van één minuut, en zelfs een expliciete instructie om cliché’s te vermijden — iets waar AI-chatbots, als je ze niet bijstuurt, best gevoelig voor zijn omdat clichés nu eenmaal veel voorkomen in de teksten waarop ze getraind zijn.

Wat deze voorbeelden gemeen hebben, is dat een goede prompt in feite drie vragen beantwoordt die de AI anders zelf zou moeten raden: wat is de situatie, wat is precies de bedoeling, en hoe moet het resultaat eruitzien. Onthoud dat als vuistregel voor de rest van dit boek: elke keer dat een antwoord van de AI je tegenvalt, is de eerste vraag die je jezelf moet stellen niet “is deze AI dom?”, maar “welke informatie had de AI nodig om dit goed te doen, die ik niet heb meegegeven?”. In verreweg de meeste gevallen ligt daar de sleutel.

Het is de moeite waard om hier even bij stil te staan, want het verschil tussen deze twee reacties is groter dan het lijkt. Wie concludeert “de AI is gewoon niet zo slim” stopt met proberen, of verwacht bij elke volgende poging opnieuw een teleurstellend resultaat. Wie zich afvraagt “wat wist de AI niet dat ik wél weet?” gaat juist actiever op zoek naar de ontbrekende puzzelstukjes, en wordt daar met de tijd steeds beter in. Dat is precies het verschil tussen mensen die AI-chatbots als een leuk speeltje beschouwen dat af en toe iets aardigs oplevert, en mensen die er dagelijks serieus werk mee

verzetten: niet een ander soort AI-chatbot, maar een andere manier van vragen stellen.

Vergeet ook niet dat “specifiek zijn” niet betekent dat je alles perfect geformuleerd moet aanleveren. Getypte prompts mogen best rommelig, met spelfouten, halve zinnen of losse steekwoorden zijn — een AI-chatbot heeft daar geen enkele moeite mee en haalt de betekenis er moeiteloos uit. Wat telt is niet de netheid van je zinnen, maar of de juiste informatie er ergens in staat. Een prompt als “yoga studio gent, 8 klanten, geen budget, wel tijd, 5 gratis manieren meer bekendheid buurt, praktisch nuchter” bevat vrijwel dezelfde informatie als de nette versie eerder in dit hoofdstuk, en zal een vergelijkbaar bruikbaar antwoord opleveren. Laat het ontbreken van tijd of zin om mooie volzinnen te typen je dus nooit tegenhouden om toch de relevante details te vermelden.

Er is nog iets belangrijks: een goede prompt is geen kwestie van “moeilijke” of “slimme” taal gebruiken. Je hoeft geen technisch jargon te kennen of een speciale “AI-taal” te spreken. Een goede prompt is gewoon duidelijk, net zoals een goede instructie aan een nieuwe collega duidelijk is. Als je aan een nieuwe stagiair zou vragen “regel iets voor het teamuitje”, zou die stagiair ook vastlopen — niet omdat hij dom is, maar omdat hij niet weet met hoeveel mensen, welk budget, welke datum, welk soort uitje. Diezelfde stagiair kan wél goed aan de slag met “boek een teambuildingactiviteit voor 12 mensen op vrijdag 12 september, budget maximaal 600 euro, het liefst iets buiten en actief, in de buurt van Antwerpen”. Zie de AI-chatbot een beetje zo: een razendknappe, ontzettend belezen collega die alleen niets weet over jouw specifieke situatie tenzij je het vertelt.

Dat roept meteen een logische vraag op: moet elke prompt die je ooit typt dan uitgebreid en doordacht zijn? Absoluut niet. Voor heel veel dagelijkse, kleine vragen — “wat is een synoniem voor ‘belangrijk’?”, “hoeveel is 18% van 240?”, “vat deze paragraaf in één zin samen” — is een korte, simpele prompt precies goed, en zou het toevoegen van uitgebreide context alleen maar tijd kosten zonder het antwoord merkbaar te verbeteren. De vaardigheid die dit hoofdstuk je wil meegeven, is niet “typ altijd een lange prompt”, maar “leer inschatten hoeveel context een vraag nodig heeft, en geef precies dát”. Een vuistregel die hierbij helpt: hoe persoonlijker, unieker of belangrijker de uitkomst voor jou is — een sollicitatiebrief, een lastig gesprek, een beslissing met gevolgen — hoe meer het loont om een paar extra seconden te investeren in context, taak, vorm en eventueel een voorbeeld. Bij een simpel feitenvraagje is die investering vaak overbodig.

In de volgende hoofdstukken gaan we dit idee verder uitwerken tot een concreet, herbruikbaar stramien waarmee je zelf sterke prompts kunt bouwen — voor bijna elke situatie die je tegenkomt.

Wat je nu weet

- Een prompt is de instructie die je aan een AI-chatbot geeft — de AI kent jouw situatie niet, tenzij jij die deelt.

- Hoe persoonlijker, uniek of belangrijker de uitkomst is, hoe meer het loont om context toe te voegen; bij een simpel feitenvraagje is dat vaak overbodig.

- De kernvaardigheid is niet 'typ altijd een lange prompt', maar leren inschatten hoeveel context een vraag nodig heeft.

Hoofdstuk 2: De bouwstenen van een prompt: context, taak, vorm en voorbeelden

In het vorige hoofdstuk zag je waarom specifieke prompts beter werken dan vage. Maar “wees specifiek” is op zichzelf nog geen concreet handvat — het is net zoiets als iemand zeggen “wees duidelijker” zonder te zeggen hóe. In dit hoofdstuk geven we je een praktisch kader dat je bij vrijwel elke prompt kunt toepassen: vier bouwstenen die samen een sterke prompt vormen. Niet elke prompt heeft alle vier nodig, maar hoe belangrijker de taak, hoe meer van deze bouwstenen het waard zijn om erin te stoppen.

De vier bouwstenen zijn: **context**, **taak**, **vorm**, en **voorbeelden**. Laten we ze één voor één bekijken.

Een handig beeld om dit kader te onthouden is dat van een goede briefing aan een extern bureau. Stel je voor dat je een freelance tekstschrijver, een interieurontwerper of een advocaat inhuurt voor een klus. Je zou die persoon nooit bellen met alleen “schrijf iets” of “ontwerp iets” — je zou automatisch beginnen met de achtergrond te schetsen, dan zeggen wat je precies verwacht, aangeven hoe het eindresultaat eruit moet zien, en wellicht een voorbeeld laten zien van iets wat je mooi vindt of juist wilt vermijden. Precies die vier stappen zijn de vier bouwstenen van een prompt. Het enige verschil is dat een AI-chatbot, anders dan die freelancer, niet uit zichzelf terugbelt met verduidelijkende vragen — dus het is aan jou om die briefing in één keer zo compleet mogelijk te maken, of gaandeweg aan te vullen zoals je in hoofdstuk 4 zult zien.

Context: wie ben jij, wat is de situatie?

Context is alle achtergrondinformatie die de AI nodig heeft om je vraag goed te begrijpen, maar die niet letterlijk in de vraag zelf zit. Denk aan: wie je bent (je functie, je bedrijf, je rol), wat de aanleiding is, wat er al gebeurd is, en welke beperkingen of omstandigheden meespelen. Context is als de achtergrondinformatie die je een nieuwe collega zou geven voordat je hem een taak geeft.

Voorbeeldprompt (nadruk op context):

> Context: ik ben zelfstandig fotograaf en fotografeer vooral bruiloften. Een klant heeft net geannuleerd, twee weken voor de bruiloft, wegens “persoonlijke omstandigheden”, en wil nu haar aanbetaling van 300 euro terug — terwijl in mijn algemene voorwaarden staat dat aanbetalingen bij annulering binnen een maand voor de datum niet terugbetaald worden.

> Taak: help me een rustige, empathische maar duidelijke e-mail te schrijven waarin ik uitleg dat ik de aanbetaling niet kan terugbetalen, zonder de klant voor het hoofd te stoten.

Merk op hoe deze prompt letterlijk begint met het woord “Context” en pas daarna naar de taak gaat. Dat hoeft niet per se zo expliciet — je kunt context en taak ook in doorlopende zinnen door elkaar vlechten, zoals in hoofdstuk 1 — maar door het zo op te splitsen, dwing je jezelf om na te denken over wat de AI eigenlijk moet wéten voordat hij aan de slag gaat. Zonder deze context zou de AI een generieke annuleringsmail schrijven die misschien te hard of juist te toegeeflijk overkomt, en geen rekening houdt met de specifieke voorwaarden die hier spelen.

Context omvat ook iets wat mensen vaak vergeten: wat er al geprobeerd is, of wat er niet gewenst is. Als je bijvoorbeeld al een keer zelf een tekst hebt geschreven en die niet lukte, is het vaak nuttiger om die eigen poging mee te sturen dan om helemaal opnieuw te beginnen — de AI kan dan voortbouwen op wat al goed was en gericht verbeteren wat niet werkte, in plaats van blind te gokken naar iets wat je misschien al had geprobeerd en verworpen.

Voorbeeldprompt (context inclusief eerdere poging):

> Context: ik probeer al een tijdje zelf de openingszin van mijn motivatiebrief te schrijven, maar elke versie voelt te stijf. Dit is mijn huidige poging: “Met veel interesse heb ik kennisgenomen van de vacature voor communicatiemedewerker bij uw organisatie.” Ik vind dit klinken als een sjabloon uit een oude cursus sollicitatiebrieven schrijven.
>
> Taak: schrijf drie alternatieve openingszinnen die persoonlijker en directer overkomen, zonder de inhoud (interesse in de vacature) te verliezen.

Taak: wat moet de AI precies doen?

De taak is de kern van je verzoek: het werkwoord, de actie. “Schrijf”, “vat samen”, “leg uit”, “vergelijk”, “bedenk”, “controleer”, “vertaal”, “herschrijf”. Een veelgemaakte fout is dat mensen wel context geven, maar vaag blijven over wat ze precies terug willen. “Wat denk je hiervan?” is bijvoorbeeld een zwakke taakomschrijving — denk waaróver, met welk doel? Een sterke taak is concreet en, waar mogelijk, meetbaar: hoeveel opties, hoeveel woorden, welk eindresultaat.

Voorbeeldprompt (nadruk op taak):

> Ik heb hieronder de notulen van een teamvergadering geplakt. Taak: haal hier alle actiepunten uit, met voor elk actiepunt wie verantwoordelijk is (als dat genoemd wordt) en wat de deadline is (als die genoemd wordt). Als iets onduidelijk is, zet er “onduidelijk — navragen” bij in plaats van te gokken.

> [notulen hier plakken]

Deze prompt is sterk omdat de taak volledig eenduidig is: geen “vat dit samen” (wat van alles kan betekenen), maar een precieze bewerking — actiepunten eruit filteren, met eigenaar en deadline, en expliciet de instructie om te zeggen wanneer iets onduidelijk is in plaats van te verzinnen. Die laatste zin is trouwens een heel nuttige truc die je in veel prompts kunt hergebruiken: door te zeggen dat de AI onzekerheid mag benoemen in plaats van te gokken, verklein je de kans dat je een zelfverzekerd klinkend maar feitelijk fout antwoord krijgt.

Het helpt om bij het formuleren van de taak steeds een concreet werkwoord te kiezen en jezelf af te vragen of dat werkwoord ook echt dekt wat je bedoelt. “Kijk hiernaar” is geen taak, “controleer dit contract op clausules die in mijn nadeel zijn” wel. “Doe iets met deze cijfers” is geen taak, “bereken het gemiddelde maandelijkse verbruik en wijs de maand met de grootste afwijking aan” wel. Hoe specifieker het werkwoord en het beoogde resultaat, hoe minder ruimte er overblijft voor een verkeerde interpretatie.

Vorm: hoe moet het resultaat eruitzien?

De derde bouwsteen gaat over de vorm van het antwoord: de lengte, de toon, de opmaak, en het niveau van de doelgroep. Dit is de bouwsteen die het vaakst vergeten wordt, en het is precies de bouwsteen die bepaalt of je het antwoord van de AI meteen kunt gebruiken, of dat je het eerst nog helemaal moet herschrijven.

Voorbeeldprompt (nadruk op vorm):

> Leg uit wat een hypotheek met vaste en variabele rente is. Doelgroep: mijn nichtje van 19 die net is gaan samenwonen en hier nog nooit iets over gehoord heeft. Maximaal 150 woorden, geen vakjargon, en gebruik een vergelijking uit het dagelijks leven om het verschil tussen vast en variabel duidelijk te maken.

Zonder deze instructies over vorm zou de AI waarschijnlijk een correct maar vrij droog, mogelijk te lang antwoord geven, met termen als “rentevastperiode” en “renterisico” zonder uitleg. Door doelgroep, lengte, toon (geen jargon) én een concreet stijlmiddel (een vergelijking uit het dagelijks leven) te vragen, stuur je het antwoord precies de kant op die je nodig hebt.

Vorm omvat trouwens ook opmaak: wil je een lopende tekst, een lijst met opsommingstekens, een tabel, een e-mail met onderwerpregel, een socialmediapost met hashtags? Dat soort dingen expliciet benoemen scheelt je achteraf veel herwerk.

Een vuistregel die hierbij helpt: als je van tevoren al weet in welke context het antwoord terecht gaat komen — een e-mailprogramma, een presentatie, een WhatsAppbericht, een Word-document dat naar een klant gaat — vertel dat dan

gewoon letterlijk. “Dit gaat in een PowerPoint-dia, dus houd elke zin kort genoeg om in één regel te passen” geeft heel andere resultaten dan wanneer je dat niet vermeldt en achteraf zelf alles moet inkorten.

Voorbeeldprompt (vorm als opmaakinstructie):

> Zet de volgende drie offertes die ik ontvangen heb om in een overzichtelijke tabel met de kolommen: leverancier, prijs, levertijd, en garantietermijn. Voeg onderaan een korte conclusie toe over welke offerte het beste prijs-kwaliteitsverhouding lijkt te hebben, en waarom.
>
> [offertes hier plakken]

Voorbeelden: laat zien wat je bedoelt

De vierde bouwsteen is misschien wel de krachtigste, en tegelijk de minst gebruikte: een voorbeeld geven van wat je precies wilt. Mensen onderschatten hoezeer een enkel voorbeeld een AI kan helpen om exact de juiste toon, structuur of stijl te raken — vooral bij dingen die moeilijk in woorden te vangen zijn, zoals “mijn schrijfstijl” of “het soort humor dat bij ons bedrijf past”.

Voorbeeldprompt (met voorbeeld):

> Ik wil een reeks korte, ludieke bijschriften schrijven voor de Instagram-posts van onze buurtbakkerij. Hier is een voorbeeld van de toon die goed werkt bij ons publiek:
>
> “Vers uit de oven, warmer dan onze excuses voor gisteren toen we om 11 uur al uitverkocht waren. Kom op tijd, wij bakken wat af.”
>
> Taak: schrijf vijf nieuwe bijschriften in exact diezelfde luchtige, zelfspottende toon, voor: (1) een nieuwe croissant met amandelvulling, (2) de aankondiging dat we zondag dicht zijn, (3) een oproep om reserveringen te maken voor kerstbrood, (4) het bedanken van klanten voor hun steun tijdens de verbouwing, (5) een grapje over de rij die elke zaterdagochtend voor de deur staat.

Dit is een bijzonder krachtige prompt omdat het voorbeeld in één klap laat zien wat “luchtig en zelfspottend” precies betekent voor deze bakkerij — iets wat je in woorden veel moeilijker zou kunnen omschrijven dan met één treffend voorbeeld. Deze techniek — een voorbeeld geven van de gewenste stijl of structuur — wordt in prompt-taal soms “few-shot” genoemd (letterlijk: met een paar voorbeelden), maar je hoeft die term niet te onthouden; onthoud vooral het principe: laten zien werkt vaak beter dan beschrijven.

Voorbeelden zijn ook onmisbaar wanneer je een vaste structuur wilt herhalen, bijvoorbeeld voor terugkerend werk zoals een wekelijkse nieuwsbrief, een vast soort verslag, of een sjabloon voor productbeschrijvingen in een webshop.

Voorbeeldprompt (voorbeeld als structuurmal):

> Wij schrijven voor onze webshop productbeschrijvingen altijd volgens hetzelfde stramien. Hier is een voorbeeld van een bestaande beschrijving:
>
> "Deze houten broodplank is met de hand afgewerkt uit Europees eikenhout. Formaat: 35 x 20 cm. Ideaal voor het serveren van kaas, brood of charcuterie. Elke plank is uniek door de natuurlijke nerf van het hout. Onderhoud: met de hand afwassen en af en toe inwrijven met plantaardige olie."
>
> Taak: schrijf in exact dezelfde structuur en toon (kort, feitelijk, met afmetingen en onderhoudstip) een productbeschrijving voor een nieuwe houten fruitschaal van 30 cm doorsnede, gemaakt van notenhout.

Zonder dit voorbeeld zou je bij elke nieuwe productbeschrijving opnieuw moeten uitleggen hoe lang de tekst mag zijn, welke onderdelen erin moeten en in welke volgorde — met het voorbeeld erbij hoeft dat niet, omdat de structuur zelf al alles laat zien wat je verder zou moeten beschrijven.

De vier bouwstenen combineren

De echte kracht zit in het combineren van alle vier de bouwstenen in één prompt. Hier is een uitgewerkt voorbeeld waarin context, taak, vorm én een voorbeeld allemaal samenkomen.

Voorbeeldprompt (alle vier bouwstenen):

> Context: ik ben teamleider bij een klein IT-bedrijf en moet volgende week een functioneringsgesprek voeren met een medewerker die technisch heel sterk is, maar de laatste maanden vaker deadlines mist en minder communiceert met het team.
>
> Taak: help me een gespreksleidraad opstellen met vragen en gespreksopeningen die ik kan gebruiken, zodat ik het gesprek opbouwend houd in plaats van verwijtend.
>
> Vorm: een lijst van 6 tot 8 punten, elk met een korte vraag of openingszin en een zin uitleg waarom die vraag nuttig is. Toon: rustig, nieuwsgierig, niet beschuldigend.
>
> Voorbeeld van de toon die ik zoek: in plaats van "Waarom mis je steeds deadlines?", liever iets als "Ik merk dat een aantal deadlines de laatste tijd lastig haalbaar bleken — kun je me meenemen in wat daar meespeelt?"

Deze prompt is een mooi voorbeeld van hoe de bouwstenen elkaar versterken: de context legt uit waarom dit gesprek gevoelig ligt, de taak is glashelder (een gespreksleidraad met vragen), de vorm bepaalt structuur en lengte, en het voorbeeld demonstreert exact het soort toon dat de teamleider zoekt — waardoor de AI niet hoeft te raden hoe “niet beschuldigend” er in de praktijk uitziet.

Je hoeft deze vier bouwstenen niet altijd los van elkaar op te schrijven met kopjes zoals “Context:” en “Taak:” — dat mag, en het kan zeker helpen bij complexere verzoeken omdat het je dwingt om alles langs te lopen, maar in veel gevallen vloeien ze prima samen in gewone, doorlopende zinnen, zoals je zag in hoofdstuk 1. Wat telt, is niet de vorm waarin je het opschrijft, maar of de informatie er daadwerkelijk in zit. Een handige gewoonte is om, voordat je op verzenden drukt, jezelf kort af te vragen: heb ik verteld wat de situatie is? Heb ik gezegd wat ik precies wil? Heb ik gezegd hoe het eruit moet zien? En zou een voorbeeld hier helpen? Als je op alle vier “ja” kunt antwoorden, is de kans groot dat je in één keer een bruikbaar antwoord krijgt.

Het is ook goed om te weten dat deze vier bouwstenen niet star in een vaste volgorde hoeven te staan. Sommige mensen beginnen liever met de vorm (“ik wil een tabel van…”), anderen beginnen liever met de taak en laten de context erop volgen. Beide werken prima, zolang alle vier de onderdelen er uiteindelijk in staan die voor jouw specifieke vraag relevant zijn. En zoals eerder gezegd: niet elke prompt heeft alle vier de bouwstenen nodig. Een snel feitenvraagje (“hoeveel eetlepels zijn 100 gram boter?”) heeft geen context of voorbeeld nodig — daar is de taak op zich al voldoende. Maar naarmate een vraag persoonlijker, unieker of belangrijker wordt, verschuift het nut van context, vorm en voorbeelden van “aardig meegenomen” naar “vrijwel onmisbaar”.

In het volgende hoofdstuk kijken we naar de andere kant van de medaille: de meest voorkomende fouten die mensen maken bij het prompten, en hoe je ze makkelijk kunt vermijden.

Wat je nu weet

- Een sterke prompt bestaat uit vier bouwstenen: context, taak, vorm en voorbeelden.

- Denk aan een briefing aan een extern bureau: hoe duidelijker je deze vier onderdelen aanlevert, hoe beter het resultaat.

- Niet elke prompt heeft alle vier nodig — bij een snel feitenvraagje is de taak vaak al genoeg.

Hoofdstuk 3: Veelgemaakte fouten bij het prompten

Nu je de bouwstenen van een goede prompt kent, is het nuttig om ook te kijken naar wat er vaak misgaat. De meeste teleurstellende AI-antwoorden zijn terug te voeren op een klein aantal terugkerende valkuilen. Herken je jezelf in een van deze, dan weet je meteen waar je op korte termijn de grootste verbetering kunt boeken.

Valkuil 1: te vaag zijn

Dit hebben we in hoofdstuk 1 al uitgebreid gezien, maar het is de moeite waard om het hier nog eens scherp te stellen als eerste en meest voorkomende valkuil. Een vage prompt dwingt de AI om aannames te doen, en die aannames kloppen vaak niet met wat jij in gedachten had.

Voorbeeldprompt (fout — te vaag):

> Help me met mijn cv.

Voorbeeldprompt (verbeterd):

> Ik solliciteer naar een functie als projectmedewerker bij een non-profitorganisatie die zich bezighoudt met natuurbehoud. Hieronder staat mijn huidige cv. Geef me concrete feedback op: (1) of mijn werkervaring overtuigend aansluit bij deze functie, (2) of er dingen ontbreken die ik zou moeten toevoegen, en (3) of de opmaak overzichtelijk genoeg is voor een snelle eerste blik door een recruiter. Wees kritisch, ik wil liever nu horen wat niet werkt dan achteraf afgewezen worden.
>
> [cv-tekst hier plakken]

De verbeterde versie vertelt de AI voor welke functie het cv dient, wat voor soort feedback gewenst is (drie concrete punten in plaats van “help me”), en zelfs de toon van de feedback (kritisch, liever nu dan achteraf). Dat laatste zinnetje (“wees kritisch”) is trouwens erg nuttig, omdat AI-chatbots van nature vaak de neiging hebben om aardig en bevestigend te reageren — als je expliciet om eerlijke, kritische feedback vraagt, krijg je die vaker ook echt.

Vaagheid duikt trouwens niet alleen op in de openingsvraag, maar sluipt er ook vaak in via woorden die voor jou glashelder zijn, maar voor een AI-chatbot op meerdere manieren te lezen zijn. “Maak dit professioneler” bijvoorbeeld, kan van alles betekenen: formeler taalgebruik, minder spreektaal, een andere opmaak, of juist minder emotie. “Maak het korter” laat in het midden hoeveel korter. Een goede gewoonte is om bij dit soort bijvoeglijke naamwoorden altijd een concreet ijkpunt te geven: niet “korter”, maar “van 400 naar ongeveer 150 woorden”; niet

“professioneler”, maar “zonder uitroeptekens en zonder spreektaal zoals ‘gewoon’ of ‘best wel’”.

Valkuil 2: te veel in één keer vragen

Een tweede veelgemaakte fout is het tegenovergestelde probleem: een prompt zo overladen met verschillende deelvragen dat de AI niet meer weet waar te beginnen, en het antwoord daardoor oppervlakkig blijft op elk van de losse punten.

Voorbeeldprompt (fout — te veel ineens):

> Schrijf een businessplan voor mijn nieuwe bedrijf, inclusief marktanalyse, financiële prognoses voor drie jaar, een marketingstrategie, een concurrentieanalyse, personeelsplanning en een elevator pitch, en geef ook meteen tips voor hoe ik een lening kan aanvragen bij de bank.

Voorbeeldprompt (verbeterd — opgesplitst):

> Ik start een bedrijf dat maatwerk fietstassen maakt voor stadsfietsers, verkocht via een eigen webshop. Laten we stap voor stap een businessplan opbouwen. Begin alleen met de marktanalyse: wie is mijn doelgroep, hoe groot is de markt voor dit soort producten in Nederland/België ongeveer, en wie zijn mogelijke concurrenten? Zodra dit staat, help ik je verder met de volgende onderdelen.

In plaats van alles in één reusachtige vraag te proppen, splits je het werk op in behapbare stappen en werk je die na elkaar af — precies zoals je het ook met een collega zou doen. Dit levert niet alleen diepgaandere antwoorden op per onderdeel, maar geeft je ook de kans om na elk onderdeel bij te sturen voordat je verdergaat. We gaan in het volgende hoofdstuk dieper in op deze gespreksgewijze aanpak.

Een handige vuistregel om te bepalen of je te veel in één keer vraagt: als je jouw eigen prompt hardop zou uitspreken tegen een collega, en die zin bevat drie of meer keer het woordje “en” tussen verschillende taken door, is de kans groot dat je beter kunt opsplitsen. “Schrijf een samenvatting én maak er een tabel van én vertaal hem naar het Engels én voeg een conclusie toe” is precies zo’n zin — niet omdat een AI dit soort meervoudige taken nooit aankan (bij eenvoudige, kleine taken lukt dat vaak prima), maar omdat de kwaliteit van elk onderdeel afzonderlijk meestal achteruitgaat naarmate er meer taken tegelijk om aandacht vragen, zeker als de taken onderling nogal verschillend van aard zijn.

Valkuil 3: geen doelgroep of toon meegeven

Een AI-chatbot heeft geen standaard “juiste” toon — hij kan formeel, informeel, kinderlijk eenvoudig, technisch, humoristisch of plechtig schrijven, en zonder sturing kiest hij vaak een soort neutrale middenweg die voor niemand echt precies goed voelt.

Voorbeeldprompt (fout — geen toon/doelgroep):

> Leg uit hoe blockchain werkt.

Voorbeeldprompt (verbeterd):

> Leg uit hoe blockchain werkt aan mijn vader van 68, die comfortabel is met een smartphone en internetbankieren, maar geen technische achtergrond heeft. Gebruik geen vakjargon zonder het meteen te verklaren, houd het onder de 200 woorden, en gebruik een vergelijking met iets uit het dagelijks leven — bijvoorbeeld een gedeeld kasboek of iets dergelijks.

Zonder doelgroep krijg je een antwoord dat “gemiddeld” geschikt is, wat in de praktijk vaak betekent: te technisch voor een leek en te oppervlakkig voor een expert. Door expliciet te zeggen voor wie de uitleg is, en zelfs een suggestie te geven voor het soort vergelijking dat kan helpen, stuur je de AI naar precies het juiste niveau.

Hetzelfde geldt voor teksten die je zelf gaat versturen namens een bedrijf of organisatie: zonder duidelijke instructie over toon zal een AI-chatbot al snel wat plechtstatig of juist wat afstandelijk-correct klinken. Vergelijk deze twee prompts voor een simpele bevestigingsmail.

Voorbeeldprompt (fout — geen toon meegegeven):

> Schrijf een bevestigingsmail dat de bestelling verzonden is.

Voorbeeldprompt (verbeterd):

> Schrijf een korte bevestigingsmail dat de bestelling verzonden is, in de toon die bij ons jonge, speelse merk (handgemaakte sieraden voor jongvolwassenen) past: vriendelijk, met een vleugje humor, wel professioneel maar zeker niet stijf. Sluit af met een knipoog naar hoe blij de klant straks met het pakketje zal zijn.

Precies dezelfde inhoud — een verzendbevestiging — kan er compleet anders uitzien afhankelijk van het merk of de persoon erachter. Zonder toon-instructie kiest de AI standaard voor een veilige, zakelijke middenweg, wat voor een speels sieradenmerk net iets te kil aanvoelt.

Valkuil 4: aannemen dat de AI je eerdere gesprekken of voorkeuren “kent”

Dit is een valkuil die met de groeiende populariteit van AI-chatbots steeds vaker voorkomt. Mensen die een chatbot al maanden gebruiken, gaan er soms van uit dat de AI zich “herinnert” wat ze eerder in een ander gesprek hebben besproken, of hun algemene voorkeuren kent — terwijl dat, afhankelijk van het systeem en de instellingen, vaak niet of maar heel beperkt het geval is. Zelfs binnen één lopend gesprek kan het gebeuren dat je ervan uitgaat dat iets “duidelijk” is, terwijl je het nooit echt hebt uitgesproken.

Voorbeeldprompt (fout — aanname van bekendheid):

> Schrijf weer zo’n post als vorige week.

Voorbeeldprompt (verbeterd):

> Vorige week schreef ik voor onze LinkedInpagina een post over hoe wij als klein bouwbedrijf duurzame materialen gebruiken — die post begon met een vraag aan de lezer, was ongeveer 120 woorden, had een informele maar vakkundige toon, en eindigde met een oproep om te reageren met eigen ervaringen. Schrijf in diezelfde stijl en lengte een nieuwe post, dit keer over waarom wij altijd een gratis eerste adviesgesprek aanbieden.
>
> [eventueel: plak hier de post van vorige week als voorbeeld]

Het grote verschil hier is dat de verbeterde versie de eerdere post ofwel expliciet beschrijft, ofwel letterlijk meestuurt, in plaats van te verwijzen naar iets waarvan je aanneemt dat de AI het nog “weet”. Een goede vuistregel: als iets niet letterlijk in het huidige gesprek staat of is meegestuurd, ga er dan niet van uit dat de AI het kent — herhaal of plak het liever opnieuw. Dat voelt in het begin misschien overbodig, maar het voorkomt veruit de meeste teleurstellingen.

Dit speelt trouwens op twee niveaus. Het eerste niveau is tússen gesprekken: sommige AI-chatbots bieden een vorm van geheugen aan waarbij ze bepaalde voorkeuren of feiten onthouden van gesprek tot gesprek, maar dat is een functie die je meestal apart moet inschakelen of bevestigen, en die nooit alles onthoudt wat je ooit hebt getypt. Ga er dus niet van uit dat een AI-chatbot automatisch weet dat je bijvoorbeeld vegetariër bent, in welke stad je woont, of hoe je bedrijf heet, alleen omdat je dat drie weken geleden in een ander gesprek hebt verteld. Het tweede niveau speelt zich af binnen één en hetzelfde gesprek: naarmate een gesprek langer wordt, is het verleidelijk om aan te nemen dat alles wat je in de eerste prompt hebt gezegd, nog springlevend meespeelt tien prompts later. Meestal klopt dat, maar bij hele lange gesprekken, of wanneer je halverwege van onderwerp wisselt en er later op terugkomt, is het geen overbodige luxe om een kort geheugensteuntje te geven: “Even

ter herinnering, dit gaat nog steeds over de tekst voor de bruiloftsuitnodiging van eerder in dit gesprek."

Valkuil 5: tegenstrijdige instructies geven

Soms geven mensen zonder het te beseffen twee instructies die elkaar tegenspreken, waardoor de AI een compromis moet zoeken dat aan geen van beide echt voldoet.

Voorbeeldprompt (fout — tegenstrijdig):

> Schrijf een uitgebreide, gedetailleerde analyse van de klimaatverandering, met alle belangrijke oorzaken, gevolgen en oplossingen. Houd het kort, maximaal 100 woorden.

Voorbeeldprompt (verbeterd):

> Schrijf een korte inleiding van maximaal 100 woorden over klimaatverandering, bedoeld als opener voor een langer artikel. Noem alleen de kernboodschap: dat de opwarming door de mens wordt veroorzaakt en dat de gevolgen wereldwijd voelbaar zijn. De details over oorzaken, gevolgen en oplossingen komen in latere secties, dus laat die hier nog achterwege.

"Uitgebreid en gedetailleerd" en "maximaal 100 woorden" bijten elkaar — de AI zal een van beide instructies moeten laten winnen, meestal ten koste van kwaliteit ergens. Door helder te zijn over wat de functie van deze specifieke tekst is (een korte opener, geen volledige analyse), verdwijnt de tegenstrijdigheid en weet de AI precies wat er wel en niet in moet.

Let bij het herlezen van je eigen prompts dus even op woorden als "kort" versus "uitgebreid", "informeel" versus "formeel", of "simpel" versus "technisch in detail" — als die allemaal in dezelfde prompt staan zonder duidelijk te maken welk deel waarvoor geldt, loop je het risico op een half-om-half antwoord.

Een subtielere vorm van deze valkuil ontstaat wanneer de tegenstrijdigheid niet binnen één prompt zit, maar tussen een instructie die je aan het begin van een gesprek geeft en een instructie die je later, tegenstrijdig daarmee, toevoegt — zonder te zeggen dat de eerdere instructie moet wijken. Stel dat je eerder in een gesprek zei "schrijf voortaan alles in de u-vorm", en tien berichten later typ je "kun je dit iets losser maken?" zonder te specificeren of de u-vorm daarbij overeind moet blijven. De AI moet dan zelf inschatten of "losser" ook betekent dat de u-vorm mag sneuvelen. Voorkom dit door bij een latere aanpassing expliciet te benoemen welke eerdere instructies nog gelden en welke niet: "Maak het losser qua toon, maar behoud de u-vorm."

Valkuil 6: te snel opgeven na één matig antwoord

De laatste en misschien wel meest onderschatte valkuil is dat mensen na één tegenvallend antwoord concluderen dat “de AI dit gewoon niet kan” en stoppen. Maar een AI-chatbot werkt het best in een gesprek, niet als eenmalige orakelvraag. Een matig eerste antwoord is vaak geen doodlopende weg, maar een startpunt om bij te sturen.

Voorbeeldprompt (fout — opgeven na tegenvaller):

> [Eerste, teleurstellend antwoord gekregen op een vraag over een verjaardagscadeau] “Ok, laat maar, dit werkt niet voor mij.”

Voorbeeldprompt (verbeterd — doorvragen):

> Dit is niet helemaal wat ik zocht — de suggesties zijn te duur en te onpersoonlijk. Mijn budget is eigenlijk maximaal 40 euro, en ze houdt vooral van tuinieren en oude detectiveromans, geen elektronica of beauty-producten. Kun je opnieuw drie ideeën geven met dat in gedachten?

In plaats van af te haken, geef je de AI concrete feedback over wát er niet klopte (te duur, te onpersoonlijk) en welke extra informatie ontbrak (budget, interesses). Dit is precies het onderwerp van het volgende hoofdstuk: hoe je een gesprek voert in plaats van te verwachten dat je in één zin de perfecte prompt schrijft. Onthoud dus: een matig antwoord is zelden het eindstation. Vaak is het gewoon een teken dat de AI nog een stukje context of sturing miste — en die kun je alsnog geven.

Als je deze zes valkuilen in je achterhoofd houdt — vaagheid, overladen vragen, geen toon/doelgroep, aannames over bekendheid, tegenstrijdige instructies, en te snel opgeven — heb je al een groot deel van de gangbare frustraties met AI-chatbots te pakken. In het volgende hoofdstuk gaan we specifiek in op die laatste valkuil, en laten zien hoe je een gesprek opbouwt dat stap voor stap naar het juiste resultaat toewerkt.

Het is leerzaam om te zien dat deze zes valkuilen zich in de praktijk vaak niet netjes één voor één voordoen, maar met twee of drie tegelijk in dezelfde prompt. Neem deze prompt, die in de praktijk vaker voorkomt dan je zou denken.

Voorbeeldprompt (fout — meerdere valkuilen tegelijk):

> Schrijf snel even een tekst voor onze nieuwsbrief zoals we altijd doen, moet kort en uitgebreid zijn, en gebruik gewoon dezelfde toon als anders.

Voorbeeldprompt (verbeterd — alle valkuilen aangepakt):

> Ik schrijf een tekst voor de maandelijkse nieuwsbrief van onze buurtvereniging. Hieronder plak ik de nieuwsbrief van vorige maand als voorbeeld van de toon die we willen aanhouden: informeel, met korte zinnen

> en af en toe een vraag aan de lezer. Schrijf een nieuw stukje van ongeveer 150 woorden over de aankomende buurtbarbecue op 20 september, met daarin: tijdstip, dat iedereen een gerecht mag meenemen, en dat aanmelden kan via het formulier op onze website. Focus alleen op deze aankondiging, de rest van de nieuwsbrief werken we apart uit.
>
> [nieuwsbrief van vorige maand hier plakken]

In de foute versie zitten in feite vier van de zes valkuilen verstopt: vaagheid (“een tekst zoals we altijd doen” zonder te specificeren wat dat precies inhoudt), een tegenstrijdigheid (“kort en uitgebreid”), een aanname van bekendheid (“dezelfde toon als anders”, zonder die toon te tonen), en het ontbreken van een duidelijke, afgebakende taak. De verbeterde versie lost alle vier tegelijk op: het voorbeeld van de vorige nieuwsbrief toont de toon in plaats van ernaar te verwijzen, de lengte is een concreet getal in plaats van een tegenstrijdig “kort en uitgebreid”, en de taak is afgebakend tot precies dit ene onderdeel van de nieuwsbrief. Dit voorbeeld laat mooi zien waarom het de moeite waard is om je eigen prompts, vlak voordat je ze verstuurt, nog eens kort langs dit rijtje van zes valkuilen te leggen.

Wat je nu weet

- De zes meest voorkomende valkuilen zijn: te vaag zijn, te veel in één keer vragen, geen doelgroep/toon meegeven, aannemen dat de AI eerdere gesprekken 'kent', tegenstrijdige instructies geven, en te snel opgeven na één matig antwoord.

- Eén vage of tegenstrijdige prompt kan meerdere valkuilen tegelijk bevatten.

- Loop je eigen prompt vlak voor het versturen kort langs dit rijtje — dat voorkomt de meeste teleurstellende antwoorden.

Hoofdstuk 4: Een gesprek voeren in plaats van één perfecte vraag

Een van de grootste misverstanden over AI-chatbots is dat je in één keer de perfecte prompt moet schrijven om een goed resultaat te krijgen. Dat idee zet mensen soms onnodig onder druk: ze proberen van tevoren alles te bedenken wat relevant zou kunnen zijn, schrijven een lange, allesomvattende prompt, en zijn teleurgesteld als het resultaat toch niet helemaal klopt.

Maar een AI-chatbot is geen zoekmachine waar je één zoekterm intypt en hoopt op het beste. Het is een gesprekspartner. Net als bij een gesprek met een ervaren collega kun je doorvragen, verduidelijken, voorbeelden geven als iets niet duidelijk overkomt, en het antwoord in stappen verfijnen. Sterker nog: sommige van de beste resultaten die mensen met AI behalen, komen niet uit één geniale prompt, maar uit een reeks van vier, vijf, misschien wel tien prompts na elkaar, waarbij elke stap voortbouwt op de vorige.

Laten we dit illustreren met een doorlopend voorbeeldgesprek. Stel: iemand wil een uitnodiging schrijven voor een verjaardagsfeest.

Voorbeeldprompt (stap 1 — eerste, brede poging):

> Schrijf een uitnodiging voor mijn verjaardagsfeest.

Dit is met opzet een vrij open eerste prompt. Dat is prima — je hoeft niet meteen alles te weten wat je wilt, soms helpt het om te zien wat de AI standaard voorstelt, en daarop te reageren. Stel dat de AI een keurige maar wat generieke uitnodiging teruggeeft, met zinnen als “Je bent van harte uitgenodigd voor mijn verjaardagsfeest!” en een standaard opsomming van datum, tijd en locatie. Prima basis, maar nog niet persoonlijk genoeg. In plaats van dit weg te gooien en helemaal opnieuw te beginnen, bouw je erop voort.

Voorbeeldprompt (stap 2 — bijsturen op toon):

> Leuk begin, maar dit klinkt me nog te formeel. Het is een informeel feestje bij mij thuis in de tuin, met vooral goede vrienden. Maak de toon losser en speelser — mag gerust een grapje bevatten.

Hier geef je gerichte feedback op precies één aspect: de toon. Je hoeft niet de hele prompt te herschrijven of opnieuw alle context te geven — het gesprek onthoudt (binnen dezelfde sessie) wat er eerder gezegd is, dus je kunt voortbouwen. Stel dat de AI nu een veel losser geschreven uitnodiging teruggeeft, met een grapje over “verplicht dansen bij de verjaardagstaart”. Leuk, maar nu mist er praktische informatie.